

BUITENLAND

Aart Hendriks

hoogleraar gezondheidsrecht,
Leiden

Adriaan Goslinga

huisarts, Leiden

RUIME MEERDERHEID SPAANSE ARTSEN LIJKT ACHTER EUTHANASIE TE STAAN

Spanje op koers naar euthanasiewet

Als vijfde land in Europa krijgt Spanje waarschijnlijk euthanasiewetgeving. Een kort overzicht van de voorbereidingen van zo'n wet met aandacht voor verschillen en overeenkomsten ten opzichte van Nederland.

Nederland was in 2002 het eerste land in Europa waarin euthanasie en hulp bij zelfdoding bij wet niet langer absoluut waren verboden. Een arts die hier euthanasie verricht hoeft niet te vrezen voor strafrechtelijke vervolging als hij handelt volgens de zorgvuldigheidscriteria van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (Wtl). Na Nederland volgden België (2002) en Luxemburg (2009) met soortgelijke wetten.

Sinds 2009 is het in Europa op het gebied van de euthanasiewetgeving stil geweest. Toegegeven, de Zwitserse wetgeving laat patiënten ook de mogelijkheid hun leven via hulp bij zelfdoding te beëindigen. De kwaliteitswaarborgen voor een zorgvuldig levenseinde zijn daar evenwel aanzienlijk minder dan in de Beneluxlanden. Zo mag er in Zwitserland geen arts bij de zelfdoding aanwezig zijn. Alles wijst erop dat Spanje het volgende Europese land is dat euthanasie en hulp bij zelfdoding via wetgeving wil toestaan. Dit na een jarenlang debat, binnen en buiten het parlement. Dat euthanasie alleen

door artsen zou mogen worden verricht, is eigenlijk nooit een punt van discussie geweest op het Iberisch schiereiland. Artsen zijn volgens de meeste Spanjaarden als enigen in staat een waardig levenseinde te garanderen. Liefst 90 procent van de Spanjaarden wil euthanasie ook uit de sfeer van het strafrecht halen – een vergelijkbaar aantal als in Nederland. Maar, zo vrezen voorstanders van wetgeving in Spanje: artsen zijn helemaal niet bereid om medewerking te verlenen aan euthanasie en hulp bij zelfdoding.

Grote verbazing

Voor de afdeling Biskaje (regio Baskenland) van de Organización Médica Colegial de España, de Spaanse evenknie van de KNMG, was deze discussie aanleiding om haar leden in 2018 een enquête voor te leggen over euthanasie. Dit gebeurde via schriftelijke vragenlijsten en telefonische interviews. Tot grote verbazing van vele artsen en niet-artsen bleek uit het onderzoek dat een ruime meerderheid van de Baskische artsen wetgeving inzake euthanasie toejuicht (86%). Tegelijkertijd gaf bijna 30 procent van de Baskische

artsen aan bij aanneming van de wet geen euthanasie te willen uitvoeren. Voor de afdelingen Madrid, Tarragona (Catalonië) en Las Palmas van de artsenorganisatie was dit aanleiding het onderzoek in 2019 onder de eigen leden te herhalen. Aldus ontstond er een beeld over hoe er in verschillende Spaanse regio's onder artsen over euthanasie wordt gedacht.

De uitvoering van deze onderzoeken werd gestimuleerd door een wetsvoorstel van de Spaanse sociaaldemocratische partij (PSOE). Deze partij wilde via dit in 2018 ingediende wetsvoorstel levensbeëindigend handelen deels decriminaliseren. De behandeling van het wetsvoorstel heeft tot begin dit jaar stilgelegen doordat de Spaanse regering was gevallen.¹

Openlijke discussie

Op 11 december 2019 werden de resultaten van de artsenonderzoeken in de vier Spaanse regio's gepresenteerd. Dit gebeurde op een drukbezocht congres in het gebouw van de Madrileense afdeling van de artsenorganisatie, Ilustre Colegio Oficial de Médicos de Madrid. De bijeenkomst werd geopend door de toenmalige Spaanse minister van Volksgezondheid, María Luisa Carcedo Roces, zelf arts. Zoals viel te verwachten was zij verguld met de omstandigheid dat de artsenorganisaties de euthanasiediscussie openlijk zijn aangegaan. Zij onderstreepte het belang van wetgeving tegenover haar collega-artsen. Vervolgens werden de onderzoeksresultaten

taten gepresenteerd. Daaruit kwam naar voren dat artsen in alle vier de onderzochte regio's in grote meerderheid voorstander zijn van euthanasiewetgeving. Het aantal voorstanders van wetgeving was overal rond de 80 procent. Ook in andere regio's dan Biskaje gaf zo'n 30 procent van de respondenten aan waarschijnlijk zelf geen euthanasie te willen uitvoeren. Omgekeerd betekent dit ook, zo bleek uit de onderzoeksresultaten, dat 70 procent van de Spaanse artsen in meer of mindere mate welwillend staat ten opzichte van een euthanasieverzoek. Dat is aanzienlijk meer dan vooraf werd ingeschat en vergelijkbaar met de Nederlandse situatie.

Zorgvuldigheidscriteria

Net als de Wtl bevat het Spaanse wetsvoorstel een aantal zorgvuldigheidscriteria. Die lijken deels op die van de Wtl,

maar sommige eisen zijn afwijkend. Vergelijkbaar met de Nederlandse situatie moet de patiënt expliciete toestemming geven, moet een consultend arts een advies geven over het verzoek en worden alle euthanasiezaken beoordeeld door een onafhankelijke toetsingscommissie. Dit laatste betreft, anders dan in Nederland, een goedkeuringsprocedure vooraf, die dient te worden verleend binnen zeven dagen. Deze procedure vervangt de inschakeling van een onafhankelijke consulent vooraf en de toetsing achteraf door de Regionale Toetsingscommissie Euthanasie. Anders dan in Nederland moet het euthanasieverzoek op schrift worden gesteld, geldt er een bedenktijd voor de patiënt van vijftien dagen, en komen alleen meerderjarigen en personen met de Spaanse nationaliteit of met een geldige Spaanse verblijfstitel in aan-

merking voor euthanasie. Daarnaast erkent het Spaanse wetsvoorstel het beroep van artsen op gewetensbezwaren.

Wetsvoorstel aangenomen

De Spaanse artsenorganisatie wil thans in haar geheel een standpunt formuleren over euthanasie. Dit geldt ook voor de voorgestelde zorgvuldigheidscriteria. Heel veel tijd is daar inmiddels niet meer voor, omdat Spanje sinds begin dit jaar een nieuwe regering heeft. De nieuwe coalitieregering, van sociaaldemocraten (PSOE) en links-populisten (Unidas Podemos), heeft het aannemen van een wet die euthanasie zal toestaan opgenomen in het regeringsakkoord. De regering heeft daarop het eerdere wetsvoorstel voorgelegd aan het Congres (Tweede Kamer), dat dit voorstel op 11 februari jl. met ruime meerderheid aannam: 201 stemmen voor bij 140 tegenstemmen en 2 onthoudingen. Het wetsvoorstel wordt thans door het parlement nog eenmaal bestudeerd, waarbij het mogelijk is dat er bepalingen worden bijgesteld. Daarop is het aan de Senaat om het wetsvoorstel goed of af te keuren. De nieuwe minister van Volksgezondheid, Salvador Illa (Socialistische Partij van Catalonië), hoopt dat de Senaat voor de zomer groen licht geeft. ■

Zo'n 70 procent van de Spaanse artsen staat welwillend tegenover een euthanasieverzoek

Lezing voor Spaanse artsen

Aart Hendriks en Adriaan Goslinga waren uitgenodigd door het Ilustre Colegio Oficial de Médicos de Madrid om op het Spaanse artsencongres van 11 december 2019 een lezing te houden over euthanasie in Nederland. Beiden ontvingen daarvoor geen vergoeding.²

contact

a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl
cc: redactie@medischcontact.nl

web

De voetnoten en meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.

GETTY IMAGES